

De kenmerken van humor gedurende een crisis

Een vergelijking tussen de ebolacrisis en de
vluchtelingen crisis omtrent de soorten humor en het
verloop van de crisis

The characteristics of humor during a crisis
A comparison between the Ebola crisis and the refugee crisis
regarding to the types of humor and the development of the crisis

L. Sterneborg s4284380
lenna.sterneborg@student.ru.nl

Begeleider: Drs. L. Onrust
Tweede lezer: Dr. B. Hilberink-
Schulpen

Humor over een crisis op Twitter

Radboud Universiteit Nijmegen
06 juni 2016

Tijdens crisissen is dankzij de sociale media altijd nieuwe informatie beschikbaar. Toch zijn op Twitter naast informatie en ondersteuning voor de slachtoffers vooral ook humoristische tweets te vinden. Humor kan bij een crisis behulpzaam zijn bij het verwerken van de crisis. Het is dus belangrijk om te weten of er een gedifferentieerde aanpak nodig is bij verschillende soorten crisissen bij het succesvol verwerken van een crisis. Het doel van dit onderzoek is te achterhalen welke soort humor bij welk soort crisis te vinden is.

Hierbij worden de soorten humor (op basis van onderzoek van Raz, 2012) van twee crisissen uit de publieke sector (ebolacrisis en vluchtelingencrisis) in de beginperiode en tussenperiode van elke crisis vergeleken. Op basis van psychologische factoren (McGraw, Warren, Williams en Leonard, 2012), zoals de afstand in tijd en de fysieke afstand van een gebeurtenis, zijn twee hypothesen getoetst. Hierbij wordt verondersteld dat in de beginperiode minder humoristische tweets te vinden zijn dan in de tussenperiode van de twee crisissen en dat over de ebolacrisis meer humoristische tweets te vinden zijn dan over de vluchtelingencrisis. Om dit te onderzoeken is een corpusanalyse met 18.000 tweets uitgevoerd.

Uit dit onderzoek blijkt dat bij beide crisissen in het begin niet alle soorten humor in tweets gebruikt werden. Bij de ebolacrisis zijn voor beide perioden vooral humoristische tweets te vinden die in de categorie *overige* horen. Bij de vluchtelingencrisis zijn voor beide perioden vooral *ironische* tweets te vinden. Bovendien zijn beide hypothesen bevestigd. Psychologische factoren beïnvloeden humor dus tijdens een crisis. Deze studie laat zien dat humor op Twitter verschillend gekenmerkt wordt per crisis en per periode. De bevindingen van dit onderzoek kunnen dus helpen bij toekomstig onderzoek waarbij gekeken kan worden of er een gedifferentieerde aanpak nodig is bij het succesvol verwerken van een crisis.

1. Inleiding

Crisissen zijn overal op de wereld in verschillende omstandigheden te vinden. Een crisis die de laatste jaren veel aandacht heeft gekregen, is de uitbraak van de ebola ziekte in West-Afrika. De ziekte, die in 2014 in Guinee begon en begin 2016 als beëindigd verklaard is, had vele slachtoffers. Volgens de World Health Organization (2016) zijn er 28.639 mensen met het virus geïnfecteerd geraakt en 11.316 mensen aan de ziekte overleden. Een andere crisis die veel aandacht krijgt en nog steeds bestaat is de vluchtelingencrisis in Europa. Sinds 2015 vluchten in toenemende mate mensen uit verschillende landen en vooral uit Syrië naar Europa, om aan de oorlog in hun land te ontsnappen. Oorsprong van de grote stroom emigranten zijn voorvallen tijdens de zogenoemde *Arabische lente* in 2011. Door verschillende omstandigheden zijn demonstraties tegen de regering in Arabische landen tot oorlogen uitgegroeid, waarvoor mensen naar Europa vluchten. Volgens Vluchtelingenwerk Nederland (2016) hebben in 2015 43.093 mensen alleen al in Nederland asiel aangevraagd. Een crisis kan dus zowel een gezondheidsdreigende als een sociaaldreigende vorm aannemen, maar heeft altijd een gemene achtergrond: het is een gevaar dat entiteiten en culturen bedreigt (Rosenthal, Boin, Kleiboer en Otten, 1998).

Volgens Rosenthal en Kouzmin (1993) kunnen twee verschillende contexten waarin een crisis te vinden is opgesplitst worden. Aan de ene kant zijn er crisissen in het publieke gebied (*public sector*), zoals epidemieën of een groot aantal emigranten, zoals de ebola uitbraak of vluchtelingencrisis in Europa. Aan de andere kant zijn er zogenoemde *corporate crises* die vooral te maken hebben met het bedrijfsleven. Hierbij noemen Rosenthal en Kouzmin (1993) als voorbeelden veranderingen op de markt of problemen met de communicatie of nog ernstigere gevaren voor het functioneren van een organisatie, zoals de sjoemelsoftware bij VW (Van der Goot, 2016).

Vooraf over crisissen in de publieke sector is veel informatie te vinden in de media. Kranten en het journaal melden iedere dag nieuwe feiten en informatie over de crisissen om de maatschappij van de ontwikkelingen op de hoogte te houden. Toch is de berichtgeving over publieke crisissen sterk aan het veranderen. Dankzij sociale media, zoals Facebook en Twitter, kunnen ook mensen die direct betrokken zijn bij de crisis de rest van de wereld informeren over de nieuwste ontwikkelingen binnen die crisis (cf. Palen en Liu, 2007).

1.1 Informatie tijdens crisissen op microbloggingsites

Een sociaal mediakanaal dat voor het verspreiden van informatie tijdens crisissen vooral onderzocht is, is Twitter. Twitter is een microblogging tool waarmee de gebruikers teksten kunnen verspreiden die niet meer dan 140 tekens bevatten, zogenaamde tweets. Deze tweets kunnen zowel openbaar inzichtelijk als privé zijn. Bij de Twitter community is het bovendien mogelijk een tweet van een hashtag te voorzien, waardoor deze tweet in een bepaalde categorie te vinden is.

Een onderzoek van Heverin en Zach (2010) laat zien dat microblogging sites in crisiscommunicatie een grote en belangrijke rol spelen bij het verspreiden en verkrijgen van nieuwe informatie over de crisis. De onderzoekers hebben de rol van microblogging in gewelddadige crisissen geanalyseerd. Daarbij hebben ze tijdens een schietpartij in Washington tweets onder een bepaalde hashtag onderzocht. Daaruit is gebleken dat er vooral informatie over de crisis via sociale media verspreid wordt. Het is opvallend dat zelfs 60 uur nadat de eerste tweet over de crisis opkwam nog steeds 80% van de teksten informatie over de schietpartij bevat.

Bovendien zijn er volgens Heverin en Zach (2010) vooral in het begin van de crisis emotionele tweets met dezelfde hashtag aanwezig. Deze tweets bevatten vooral steun voor de slachtoffers en persoonlijke bevindingen, zoals angst. Twitter wordt dus naast het verspreiden van informatie ook gebruikt om gevoelens te uiten en mensen bij de crisis te ondersteunen. Toch moet er worden opgemerkt dat Heverin en Zach (2010) maar één hashtag hebben verzameld, waardoor het mogelijk is dat ze data hebben verloren.

Takahashi, Tandoc Jr. en Carmichael (2015) zijn in hun onderzoek ook tot deze bevindingen gekomen. Zij onderzochten het gebruik van Twitter voor, tijdens en na een tyfoon op de Filippijnen. De data hebben ze zowel op basis van verschillende hashtags met het onderwerp van de crisis, als op basis van de thema's in de tweets, zoals Filippijnen of de naam van de tyfoon, gebaseerd. Uit het onderzoek bleek dat Twitter hierbij vooral gebruikt werd om informatie te verspreiden en hulp te verlenen in de crisissituatie.

Een gevolg van de grote hoeveelheid informatie die te vinden is tijdens een crisis is dat er veel verschillende soorten informatie verspreid worden. Om een overzicht te kunnen krijgen van die informatie hebben Sreenivasan, Lee en Goh (2011) in hun onderzoek de soorten informatie tijdens crisissituaties op Twitter geanalyseerd. Hierbij maakten de onderzoekers gebruik van het zogenoemde *information use environments model* (IUE) om op te sporen waarom gebruikers in welke situaties welk soort informatie op Twitter zetten. De onderzoekers hebben tweets van de vulkaanuitbarsting op IJsland verzameld en in categorieën

op basis van het IUE ingedeeld. Volgens de onderzoekers zijn er vooral drie groepen informatie op Twitter tijdens een crisis te vinden, namelijk: algemene informatie over de crisis, toegelichte informatie over de problemen, en data en feiten over de crisis. Tijdens het indelen in verschillende categorieën informatie zijn Sreenivasan et al. (2011) vooral nog een ander aspect in de tweets tegengekomen: humor.

1.2 Humor tijdens crisissen op Twitter

Over humor wordt al eeuwenlang in de wetenschap gediscussieerd. Humor is geen duidelijk verschijnsel, het is eerder een soort abstractum waarvan verschillende definities bestaan (Noven, 2000). Het Oxford English Dictionary (2016) definieert humor als “the quality in something that makes it funny or amusing; the ability to laugh at things that are amusing.” Bij deze definitie wordt opgemerkt dat humor niet telbaar is en vooral een subjectieve reactie oproept, waardoor het moeilijk is om humor wetenschappelijk te onderzoeken.

McGraw, Williams en Warren (2013) hebben echter toch een poging gedaan en humor op Twitter wetenschappelijk onderzocht. In hun onderzoek hebben ze achterhaald in hoeverre de reactie op humor tijdens een crisis verandert gedurende de crisis. Hiervoor hebben ze reacties op grappen over orkaan *Sandy*, die in 2012 vooral op Haïti en de VS veel slachtoffers had, gemeten. McGraw et al. (2013) hebben drie tweets als stimuli gebruikt en de respondenten met behulp van een 7-punt Likertschaal gevraagd in hoeverre ze de tweets *funny, humorous, upsetting, offensive, boring, irrelevant* en *confusing* vonden. De verschillende respondenten zijn op verschillende tijdstippen gevraagd: de dag voordat Sandy de VS had bereikt, tijdens de orkaan en dagen en weken nadat de orkaan in de VS was geweest. Uit hun onderzoek blijkt dat humor bij een crisis met afstand in tijd meer geaccepteerd wordt door de respondenten. Een verklaring hiervoor is dat een crisis minder dreigend is als er een tijdelijke afstand ontstaat en daardoor worden grappen uiteindelijk meer geaccepteerd (McGraw et al., 2013).

Volgens McGraw et al. (2013) heeft deze bevinding consequenties voor het verwerken van een crisis. Hun onderzoek baseert zich op de bevinding dat het menselijke psychologische systeem in staat is door middel van humor een pijnlijke situatie in een plezierige situatie te veranderen. Een pijnlijke situatie kan zowel een minder sterk dilemma, als een ernstig dilemma, als een crisis zijn (McGraw et al., 2013). Er is dus tijd nodig om een crisis (pijnlijke situatie) in een plezierige situatie te kunnen veranderen. Hierbij werd duidelijk dat humor met afstand in tijd helpen kan bij het verwerken van een crisis. Humor is dientengevolge een soort afweermechanisme, een soort veiligheidsklep die de mens met het verwerken van ernstige

bedreigingen, zoals een crisis, kan helpen (Noven, 2000).

Een andere onderzoeker die een poging gaat doen om humor op Twitter te onderzoeken is Raz (2012). In zijn artikel geeft hij een suggestie voor een automatische classificatie van humor op Twitter op basis van syntactische, lexicale, morfologische en fonologische kenmerken, stijlkenmerken en patronen. Volgens Raz (2012) is de functionaliteit erachter dat een computer automatische dingen kan toesturen die verschillende mensen grappig vinden. Deze *automatic humor subscription* kan dan voordelen opleveren bij het verwerken van een crisis. Het is daardoor mogelijk dat mensen alleen humoristische dingen kunnen zien die zij persoonlijk grappig vinden en daardoor de crisis beter kunnen verwerken.

Als humor behulpzaam kan zijn bij het geestelijk en psychologisch verwerken van een crisis, dan is het van belang te achterhalen of er een gedifferentieerde aanpak nodig is bij verschillende crisissen om deze succesvol te kunnen verwerken. Hiervoor is het nuttig te onderzoeken welke soorten humor op Twitter bij verschillende crisissen te vinden zijn. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het onderzoek van Raz (2012). Hij wil in zijn onderzoek de automatische classificatie baseren op twaalf categorieën die afkomstig zijn uit een onderzoek van Hay (1995). Deze categorieën zijn *anekdote, fantasie, belediging, ironie, grap, observatief, quote, rollenspel, zelfspot, vulgariteit, woordspeling* en *overige*. Het doel van dit onderzoek is te achterhalen welke categorieën van humor, afkomstig uit het onderzoek van Raz (2012) en Hay (1995), te vinden zijn in verschillende crisissituaties op Twitter.

Voor dit onderzoek luidt de onderzoeksvraag als volgt:

Op welke manier kenmerkt humor zich in tweets gedurende een crisis?

Hierbij wordt een vergelijking gemaakt tussen twee crisissen uit de publieke sector, de ebolacrisis (2014) en de vluchtelingcrisis (vanaf 2011). Omdat uit het onderzoek van McGraw et al. (2013) blijkt dat in het begin humoristische tweets minder geaccepteerd worden dan later tijdens de crisis, worden in dit onderzoek twee tijden vergeleken. Aangezien de vluchtelingencrisis nog geen eindpunt heeft, worden de beginperioden en de tussenperioden van deze twee crisissen getoetst. Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, moet deze vraag eerst worden gespecificeerd in een deelvraag:

- I. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de ebolacrisis en de vluchtelingencrisis met betrekking tot de soorten humor en het verloop van de crisis?

Om hierop antwoord te kunnen geven, wordt de deelvraag opgesplitst in de volgende vragen:

- a. Welke soorten humor zijn er in de beginperiode van de ebolacrisis?
- b. Welke soorten humor zijn er in de beginperiode van de vluchtelingencrisis?
- c. Welke soorten humor zijn er in de tussenperiode van de ebolacrisis?
- d. Welke soorten humor zijn er in de tussenperiode van de vluchtelingencrisis?

Uit een onderzoek van McGraw, Warren, Williams en Leonard (2012) blijkt dat humor afhankelijk is van *psychologische factoren*. Deze factoren zijn gedefinieerd als een subjectief aantal ervaringen die aan een object gekoppeld zijn (McGraw et al., 2012). Dit is bijvoorbeeld de afstand in tijd, zoals blijkt uit het eerder besproken onderzoek van McGraw et al. (2013), maar ook de fysieke afstand van een gebeurtenis. De fysieke afstand is de lichamelijke afstand die tussen een persoon en een gebeurtenis heerst (McGraw et al., 2012). Zo hebben mensen in Nederland een grote fysieke afstand met betrekking tot de ebolacrisis, die in West-Afrika plaatsvond, terwijl ze met betrekking tot de vluchtelingencrisis een kleine fysieke afstand hebben omdat deze in Europa plaatsvindt. Dit onderzoek van McGraw et al. (2012) laat zien dat meer afstand van de psychologische factoren humor bevordert bij crisissen. Op basis van dit onderzoek kunnen twee hypothesen worden opgesteld en getoetst:

- i. In de beginperiode van beide crisissen zijn minder humoristische tweets te vinden dan in de tussenperiode.
- ii. Over de ebolacrisis zijn meer humoristische tweets aanwezig dan over de vluchtelingencrisis.

2. Methode

De sectie methode bevat de punten materiaal, procedure en statistische toetsing.

2.1 Materiaal

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden werd een corpusanalyse uitgevoerd. Het corpus van Nederlandse tweets werd verzameld met behulp van het programma *twiqs.nl*, waarbij met een bepaalde zoekterm gezocht wordt. Voor de ebolacrisis werden er tweets verzameld tussen 22 maart 2014 tot en met 1 oktober 2015 op basis van de zoekterm *ebola*. Dit resulteerde in een corpus van 282.158 tweets. Hieruit werd een random proef van 9100 tweets gecodeerd.

De tweets van de vluchtelingencrisis zijn verzameld tussen 15 maart 2011 tot en met 12 november 2015 met de zoekterm *vluchteling* en alle corresponderende composities, zoals *vluchtelingen* en *vluchtelingencrisis*. Het resultaat was 558.732 tweets. Met betrekking tot de grootte van het corpus zijn alleen de tweets gebruikt die in de periode tussen 1 januari 2013 tot en met 31 december 2015 te vinden waren. Uit deze periode werd een random proef van 9100 tweets gecodeerd. Omdat in dit onderzoek tweets uit twee verschillende perioden werden vergeleken, komen voor dit onderzoek alleen de tweets die in een bepaalde periode zitten voor de analyses in aanmerking.

2.1.1 De onderzochte perioden

Om de onderzochte perioden te achterhalen is gebruik gemaakt van de bevindingen uit het onderzoek van Mollema et al. (2015). Volgens Mollema et al. (2015) bepalen traditionele media, zoals kranten, waarover op sociale media gesproken wordt. De traditionele media laten zich volgens Mollema et al. (2015) door de nieuwswaarde van een incident aantrekken. Dit betekent dus dat nadat de eerste informatie over een crisis op traditionele media is verschenen er pas dan eerst iets nieuws over verschijnt als de crisis nieuwswaarde heeft. Deze nieuwe melding is dan op de sociale media te vinden.

Voor dit onderzoek betekent dit dat aan de ene kant de perioden bepaald werden door middel van het aantal geïnfecteerde mensen in de West-Afrikaanse landen en het aantal asielzoekers in Europa vanaf de Arabische lente in 2011. Aan de andere kant werden de perioden bepaald door gebruik te maken van incidenten uit de traditionele media (eerst geïnfecteerde in Europa en een bootramp met 800 doden). Een samenvatting van de onderzochte perioden is in Tabel 2.1 te vinden.

Ebolacrisis

De beginperiode van de ebolacrisis werd gevormd door de periode waarbij er tussen de 0 en 6.000 mensen geïnfecteerd zijn en strekt zich vanaf maart 2014 tot en met 23 september 2014. Het incident voor de ebolacrisis is de eerst geïnfecteerde in Europa en verscheen op 6 oktober 2014 in de Volkskrant¹. Dit betekent dat zich de beginperiode voor de ebolacrisis vanaf maart 2014 tot en met 5 oktober 2014 strekt. De tussenperiode werd gevormd door de periode waarbij er tussen de 6.001 en 20.000 mensen geïnfecteerd zijn met de ziekte. Rekening houdend met het incident loopt de tussenperiode vanaf 6 oktober 2014 tot en met 24 december

---

¹ ANP, Reuters. (2014, October 6). Spanje bevestigt eerste ebolabesmetting buiten West-Afrika. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 25.04.2016 van <http://www.volkskrant.nl/magazine/spanje-bevestigt-eerste-ebolabesmetting-buiten-west-afrika~a3763026/>.

2014. Het aantal geïnfecteerde is uit een samenvatting van de geïnfecteerde mensen per dag van de Centers for Disease Control and Prevention (2016) (CDC) gehaald en is in Tabel A.1 in de bijlage te vinden.

Vluchtelingencrisis

De beginperiode van de vluchtelingencrisis werd gevormd door de periode waarbij er tussen de 1 en 50.000 asielzoekenden in Europa, vanaf de Arabische lente in 2011, namelijk tussen januari 2013² tot en met juni 2014. Het incident voor de vluchtelingencrisis is een bootramp met 800 doden en verscheen op 15 september 2014 in de Volkskrant³. De beginperiode loopt dus vanaf januari 2013 tot en met 14 september 2014. De tussenperiode werd gevormd door de periode waarbij er tussen de 50.000 en 150.000 asielzoekenden in Europa waren. Rekening houdend met het incident loopt de tussenperiode vanaf 15 september 2014 tot en met augustus 2015. Het aantal asielzoekenden is afkomstig uit een tabel van Eurostat (2016), waarin het aantal asielzoekenden per maand aangegeven staat. Een samenvatting van deze tabel is in de bijlage (Grafiek A.2) te vinden.

Tabel 2.1 Onderzochte perioden op basis van het aantal geïnfecteerden in West-Afrika /asielzoekenden in Europa en krantenartikel per crisis

Crisis	Periode	Tijden op basis van het aantal en krantenartikel
Ebolacrisis	Begin	15 maart 2014 t/m 5 oktober 2014
	Midden	6 oktober 2014 t/m 24 december 2014
Vluchtelingencrisis	Begin	1 januari 2013 t/m 14 september 2014
	Midden	15 september 2014 t/m 31 augustus 2015

² Hierbij is al rekening gehouden met het corpus, anders moet de begintijd vanaf ongeveer januari 2011 bekeken worden.

³ ANP, Reuters. (2014, September 15). 'Mogelijke massamoord' op migranten Middellandse Zee. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 25.04.2016 van <http://www.volkskrant.nl/buitenland/-mogelijke-massamoord-op-migranten-middellandse-zee~a3748265/>.

2.2 Procedure

Voor het onderzoek hebben 20 studenten Communicatie- en Informatiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen telkens 500 tweets van zowel de ebola als de vluchtelingencrisis gecodeerd op basis van een codeerschema. Om een interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te kunnen berekenen zijn er annotatorenkoppels gevormd. Daardoor had iedere annotator een overlap van 50 tweets met twee andere annotatoren bij elke crisis. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid was slecht: $\kappa = .27, p < .001$.

Het codeerschema bevat de variabelen afkomstig uit het onderzoek van Raz (2012) en Hay (1995). Deze zijn zoals eerder vermeld *anekdote, fantasie, belediging, ironie, grap, observatief, quote, rollenspel, zelfspot, vulgariteit, woordspeling* en *overige*. Voor elk van de twaalf categorieën is er één code toegekend (1 tot en met 12). Als er geen humor te vinden was dan is code 13 toegekend. In Tabel 2.2 is een definitie van elke categorie met een voorbeeld en de toegekende code te vinden. De definities zijn afkomstig uit het onderzoek van Hay (1995) en geoperationaliseerd op tweets. De voorbeelden zijn echte tweets uit het ebolacorpus.

Er moet worden opgemerkt dat tweets uitsluitend in één categorie ingedeeld kunnen worden. Als er meer opties waren, dan werd de eerste indeling die bij de codeur opkwam gekozen. Als er een verschil tussen de annotatorenkoppels was, dan moest de onderzoeker een beredeneerde keuze maken tussen de mogelijke categorieën. Om de verschillen te vermijden en om het codeerschema te verduidelijken is in het begin van dit onderzoek een oefencorpus gebruikt.

Tabel 2.2 Geoperationaliseerde definities en voorbeelden van de humoristische categorieën van Raz (2012) op basis van Hay (1995)

Code en categorie	Definitie en voorbeeld
1. Anekdote	Een kort verhaal over de spreker of iemand die hij/zij kent, dat de spreker plezierig vindt om te delen. <i>Ik was opzoek naar m'n feestneus maar ik trok per ongeluk mijn ebola open :(</i>
2. Fantasie	Een kort, geconstrueerd verhaal dat onweerlegbaar niet de realiteit weerspiegelt. <i>Met een beetje mazzel is deze planeet voor het eind van het jaar history#Ebola #isis #Islam #Rusland</i>

-
3. Belediging
- Een belediging die iemands slechte eigenschappen naar voren brengt of iemand neerhaalt. Zowel over een andere Twittergebruiker als over mensen en instanties die geen Twitter gebruiken.
- Bitch Le Pen en z'n bla over ebola. Alsof ebola een voorkeur heeft of uitzonderingen maakt; iedereen kan er door getroffen worden. Hij eerst.*
4. Ironie
- Het tegenovergestelde zeggen, men uit iets in een tweet maar bedoelt het tegengestelde.
- IS, OEKRAÏNE, EBOLA EN NU DIT! JE WORDT ER DOODONGELUKKIG VAN: Fiets met kranten uitgebrand in bossen bij Efteling <http://t.co/rFuicsW6RB>*
5. Grap
- Een standaardiseerde vorm van een grap, die iedereen herkent met een duidelijke punchline. Het is een versleten grap.
- Komt er een vrouw bij de dokter. Zegt de vrouw: 'Ik heb ebola.' Dan rent de dokter weg. #mopvandedag*
6. Observatief
- Een grap over de omgeving, over iets dat net is gebeurd. De gebruiker zet iets online over wat hij of zij net is tegengekomen op het internet of in zijn eigen fysieke omgeving.
- Je krijgt Ebola van in de Amstel springen aldus iemand bij #thuisvoordebuis*
7. Quote
- Het toepassen van een veelgebruikt citaat in een tweet. Meestal van een beroemdheid, uit een film of uit een tv-show.
- "Misschien heb je wel ebola", aldus mijn vader.*
8. Rollenspel
- Het overnemen van een bepaalde stijl van iemand anders of van een bepaald stereotype. Door het overnemen van een bepaalde stijl maakt de spreker een persoon of cultuur belachelijk. Hierbij gebeurt het overnemen van stijlen vooral op taalniveau, zoals door een accent of jargon te gebruiken.
-

Mocht u twijfelen over uw studie- of beroepskeuze. De farmaceutische industrie gaat binnenkort (weer) miljardenwinsten innen. #pauw #ebola

9. Zelfspot   Het neertrekken van zichzelf of zijn eigen gedrag.
Heb echt zo'n bui dat ik gevaarlijker ben voor de wereldbevolking dan ebola
10. Vulgariteit   Het gebruik van ordinaire thema's of woorden, zoals seks of toilethumor in verbinding met crisissen. Meestal overstijgt de spreker een taboe.
RT @RodneyMGomes_: "@TRILLAMONKEY_: "@Sharmpje: Twee jaar geleden *Stoot je kleine teen auw kankerzooi* Nu *Stoot je kleine teen Auw Ebola ...
11. Woordspelling   Het spelen met woorden op basis van hun ambiguïteit, betekenis of klank.
Ebola hier ebola daar, ik moet wel nog naar Congo eh dit jaar! #rijmtalent
12. Overige   Humor die niet in één van de voorgaande categorieën past.
Schiphol alert op ebola? Als ze hier bloedend uit het vliegtuig rollen is een mondkapje te laat #vliegtuigquarantaine
<http://t.co/2T3yhWLidS>
13. Geen humor   Geen humor te vinden
Vlaamse studenten slaan op de vlucht voor ebola
<http://t.co/5319Yfd8CS>
-

2.3 Statistische toetsing

Om de vragen te kunnen beantwoorden zijn er verschillende statistische toetsen uitgevoerd. Ter verduidelijking is in de bijlage een analysemodel (Figuur A.5) bijgevoegd. In het begin werd een overzicht opgesteld over de verschillende soorten humor bij de twee soorten crisissen voor de twee tijden door het berekenen van de frequentie. Om een antwoord op de deelvraag te krijgen en om de overeenkomsten en verschillen tussen de soorten crisissen en de

perioden te verduidelijken werden de uitkomsten uit de frequentie in een grafiek ingevoegd. Om de hypothesen te toetsen zijn er twee χ^2 -toetsen uitgevoerd.

3. Resultaten

Het doel van dit onderzoek was achterhalen op welke manier humor zich gedurende een crisis kenmerkt. Hiervoor zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de ebolacrisis en vluchtelingencrisis omtrent de weergave van de soorten humor en het verloop van de crisis op Twitter onderzocht. Om dit doel te kunnen bereiken is de frequentie berekend van de soorten humor voor elk tijdstip van elk crisis. Om de overeenkomsten en verschillen tussen de crisissen na elk tijdstip te kunnen zien is een vergelijkende grafiek ingevoegd.

3.1 Beginperiode

Ebolacrisis

In de beginperiode van de ebolacrisis waren er in totaal 3226 tweets te vinden, waarvan er 423 humoristische tweets (13%) waren. De grootste groep tweets werd gevormd door de tweets die wel humoristisch waren, maar niet in één van de categorieën pasten (166; 39%).

Daaropvolgend waren er *ironisch humoristische* (77; 18%) en *beledigend humoristische* (51; 12%) tweets te vinden. Aansluitend waren de soorten *anekdotisch humoristische* (28; 7%), *grappig humoristische* (26; 6%) en *observatief humoristische* (25; 6%) tweets te vinden. Voor de categorieën *woordspeling*, *vulgariteit*, *zelfspot*, *quote* en *fantasie* waren telkens minder dan 5% tweets aanwezig. De humorsoort *rollenspel* was in de tweets helemaal niet te vinden in de beginperiode van de ebolacrisis.

Vluchtelingencrisis

In de beginperiode van de vluchtelingencrisis waren er in totaal 1157 tweets te vinden, waarvan er 129 (11%) humoristische tweets waren. Bij deze crisis waren er vooral *ironisch humoristische* (135; 27%) tweets te vinden, gevolgd door *overige humoristische* (30; 24%) tweets. Daarop volgen de *grappig humoristische* (14; 11%), *anekdotische humoristische* (13; 10%) tweets en *woordspelingen* (12; 9%). Aansluitend kwamen de soorten *belediging* (9; 7%) en *observatief* (8; 6%) voor. Voor de categorieën *fantasie*, *quote* en *vulgariteit* waren telkens minder dan 5% tweets aanwezig. De soorten *rollenspel* en *zelfspot* waren in de beginperiode van de vluchtelingencrisis niet te vinden.

3.2 Tussenperiode

Ebolacrisis

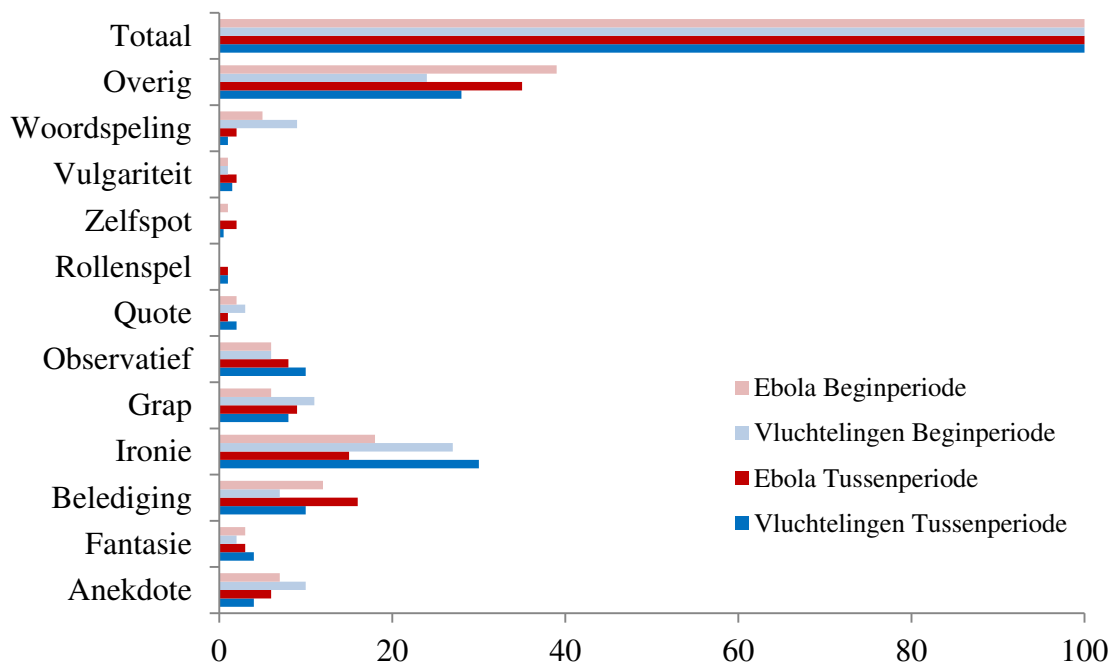
In de tussenperiode van de ebolacrisis waren er in totaal 4614 tweets te vinden, waarvan er 853 (18%) humoristische tweets waren. Hierbij waren de meeste voorkomende humoristische tweets in de categorie *overige* te vinden (297; 35%). Daarop volgen de *beledigend humoristische* (134; 16%) en *ironisch humoristische* (127; 15%) tweets. Daarnaast waren de soorten *grappig humoristische* (74; 9%), *observatief humoristische* (66; 8%) en *anekdotisch humoristische* (54; 6%) te vinden. De soorten *woordspeling*, *vulgariteit*, *zelfspot*, *rollenspel*, *quote* en *fantasie* waren telkens door minder dan 5% van de tweets vertegenwoordigd.

Vluchtelingen crisis

In de tussenperiode van de vluchtelingen crisis waren er in totaal 2787 tweets te vinden, waarvan er 355 (13%) humoristische tweets zijn. Hierbij was de meest voorkomende soort humoristische tweets *ironie* (106; 30%), gevolgd door de soort *overige humoristische* (99; 28%) tweets. Daaropvolgend waren de soorten *belediging* (37; 10%), *observatief* (35; 10%) en *grap* (30; 8%) aan te treffen. Voor de categorieën *anekdote*, *fantasie*, *quote*, *rollenspel*, *zelfspot*, *vulgariteit* en *woordspeling* waren telkens minder dan 5% tweets te vinden.

3.3 Vergelijking tussen de ebolacrisis en de vluchtelingencrisis omtrent soorten humor en het verloop van de crisis

Grafiek 3.1 Aantal humoristische tweets per categorie voor de begin- en tussenperiode van de ebolacrisis en vluchtelingencrisis in procent

Grafiek 3.1 maakt duidelijk dat in de beginperiode en de tussenperiode van de ebolacrisis meer humoristische tweets die in de categorie *overige* horen te vinden waren dan bij de vluchtelingencrisis. Hierbij is opmerkelijk dat er vooral in de begintijd meer *overige* humoristische tweets te vinden waren. Bovendien waren bij de ebolacrisis meer *beledigende tweets* in beide periodes te vinden dan bij de vluchtelingencrisis. Bij de vluchtelingencrisis was voor beide periodes meer *ironie* aanwezig dan bij de ebolacrisis.

Bovendien laat Grafiek 3.1 zien, dat in de beginperiode van beide crisissen meer *woordspeling*, *quotes*, en *anekdotes* te vinden waren dan in de tussenperiode. Verder waren voor beide crisissen in de beginperiode geen *rollenspel* te vinden en bij de vluchtelingencrisis ook geen *zelfspot*. In de tussenperiode waren voor beide crisissen meer *vulgariteit*, *zelfspot*, *rollenspel*, *observatief* en *fantasie* te vinden. Bij de categorie *grappen* was opvallend dat bij de ebolacrisis het aantal tweets van de begin- naar de tussenperiode is toegenomen terwijl bij de vluchtelingencrisis het aantal tweets in deze categorie was afgenomen.

3.3 Toetsing van de hypothesen

Om de vragen te kunnen beantwoorden of er in de beginperiode van beide crisissen minder humoristische tweets te vinden zijn dan in de tussenperiode en of over de ebolacrisis meer

humoristische tweets aanwezig zijn dan over de vluchtelingencrisis, zijn er twee χ^2 -toetsen uitgevoerd.

Uit de χ^2 -toets van de soort tweet en de periode van de crisis bleek er een verband te bestaan ($\chi^2(1) = 30.11, p < .001$). Zoals in Tabel 3.2 duidelijk wordt, waren er in de beginperiode van de crisissen minder humoristische tweets te vinden dan in de tussenperiode van beide crisissen.

Tabel 3.2 Aantal humoristische en niet-humoristische tweets in de begin- en tussenperiode voor beide crisissen

	Beginperiode ($n = 4383$)	Tussenperiode ($n = 7401$)
Humor	552 (12.6%)	1208 (16.3%)
Geen humor	3831 (87.4%)	6193 (83.7%)

De χ^2 -toets van de soort crisis en het aantal humoristische tweets laat zien dat er een verband bestond tussen deze twee variabelen ($\chi^2(1) = 33.11, p < .001$). Tabel 3.3 laat zien dat bij de ebolacrisis meer humoristische tweets te vinden waren dan bij de vluchtelingencrisis.

Tabel 3.3 Aantal humoristische en niet-humoristische tweets voor de ebola- en vluchtelingencrisis

	Ebolacrisis ($n = 7840$)	Vluchtelingencrisis ($n = 3944$)
Humor	1276 (16.3%)	484 (12.3%)
Geen humor	6564 (83.7%)	3460 (87.7%)

4. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is gepoogd te onderzoeken op welke manier humor zich in tweets gedurende een crisis kenmerkt. Om deze vraag te beantwoorden zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de ebola- en vluchtelingencrisis omtrent de soorten humor en het verloop van de crisis onderzocht. Hiervoor zijn de beginperiode en de tussenperiode van beide crisissen met betrekking tot de soorten humor op basis van het onderzoek van Raz (2012) onderzocht. Bovendien zijn twee hypothesen op basis van twee psychologische factoren uit een onderzoek

van McGraw, Warren, Williams en Leonard (2012) getoetst. De eerste hypothese baseert zich op de psychologische factor *afstand in tijd van een crisis* en veronderstelt dat in de beginperiode van beide crisissen meer humoristische tweets te vinden zijn dan in de tussenperiode van beide crisissen. De tweede hypothese baseert zich op de psychologische factor *fysieke afstand van een gebeurtenis* en veronderstelt dat over de ebolacrisis meer humoristische tweets te vinden zijn dan over de vluchtelingencrisis.

4.1 Interpretatie van de resultaten

Een duidelijk resultaat was dat in beide crisissen in de beginperiode niet alle categorieën te vinden waren. Bij de ebolacrisis was namelijk geen *zelfspot* te vinden, wat wellicht met de aard van de crisis samenhangt. Een gezondheidsdreigende crisis kan de mens immers belemmeren bij het maken van een grap over zichzelf. Bij de vluchtelingencrisis waren er in de beginperiode twee categorieën niet te vinden: namelijk *rollenspel* en *zelfspot*. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat in het begin van deze crisis over het algemeen weinig humoristische tweets te vinden waren. Om hierover een duidelijkere uitspraak te kunnen doen, is het dus van belang om meer tweets bij het onderzoek te betrekken.

Bij de ebolacrisis waren voor beide periodes vooral humoristische tweets te vinden die in de categorie *overige* te plaatsen waren. Dit kan te maken hebben met het problematische begrip ‘humor’. Dat maakt het lastig te bepalen van welke humor er sprake is in bepaalde tweets. Zoals in het begin van dit onderzoek al duidelijk gemaakt is, is humor eerder een soort abstractum (Noven, 2000), waardoor het voor de codeur soms moeilijk te bepalen is wat er precies humoristisch is aan een tweet.

Bij de vluchtelingencrisis waren in beide periodes vooral *ironische* tweets te vinden. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat mensen direct betrokken raken bij deze crisis en daardoor eerder een ironische kijk opbouwen om met deze crisis te kunnen omgaan. Bovendien was bij de vluchtelingencrisis opvallend dat het aantal tweets dat in de categorie *grappen* te vinden was afgenomen is in de tussenperiode. Dit hangt misschien samen met het feit dat de mensen in de tussenperiode eerder de crisis verwerken door het gebruik maken van een ander soort grap, zoals *ironie*.

Een ander duidelijk resultaat is dat de twee hypothesen allebei bevestigd zijn. Dit betekent dat in de beginperiode van beide crisissen minder humoristische tweets te vinden waren dan in de tussenperiode. Zoals eerder al duidelijk gemaakt is, zijn volgens McGraw, Warren, Williams en Leonard (2012) zogenoemde psychologische factoren van invloed bij de acceptatie van humor tijdens een crisis. Een psychologische factor is de tijdelijke afstand.

Volgens hen is de tijdelijke afstand er verantwoordelijk voor dat een crisis minder dreigend is, waardoor de grappen uiteindelijk meer worden geaccepteerd. Deze acceptatie uit zich ook in het toenemende aantal humoristische tweets. Hoe meer afstand in tijd van een crisis, hoe meer humoristische tweets er te vinden zijn. De bevinding van dit onderzoek maakt dus duidelijk dat wanneer er meer tijdelijke afstand van een crisis is, onafhankelijk van de soort crisis, mensen meer grappen over de crisis maken. Dit ondersteunt de theorie van McGraw et al. (2012).

Ook de tweede hypothese ondersteunt de theorie van McGraw et al. (2012). Een andere psychologische factor is namelijk de afstand van een gebeurtenis, dus hoe ver iemand fysiek van een crisis weg is. In dit onderzoek waren er meer humoristische tweets te vinden bij de ebolacrisis, die vooral plaatsvond in West-Afrikaanse landen, dan over de vluchtelingencrisis die in de directe omgeving plaatsvindt. De bedreiging van de vluchtelingencrisis was dus direct aanwezig bij de Nederlanders, waardoor ze minder geneigd zijn om humoristische tweets te sturen.

4.2 Kanttekeningen en vervolgonderzoek

Toch zijn er bij het interpreteren van de resultaten enkele kanttekeningen te plaatsen. Een duidelijke kanttekening is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, die in dit onderzoek laag was, waardoor de uitkomsten niet zomaar moeten worden aangenomen. De lage interbeoordelaarsbetrouwbaarheid zou met drie factoren kunnen samenhangen. Allereerst is humor erg lastig te bepalen (Noven, 2000), waardoor er grote verschillen optraden tussen de codeurs. Ten tweede zou de lage interbeoordelaarsbetrouwbaarheid veroorzaakt kunnen zijn doordat er voor de codeurs te weinig oefenmateriaal beschikbaar was en te weinig coderingstrainingen plaatsvonden. Hoewel er een oefencorpus gebruikt is, zou er in de toekomst meer geoefend moeten worden en zouden er duidelijkere voorbeelden bij gebruikt moeten worden. Dat zou het voor de codeurs makkelijker maken om een gezamenlijk oordeel te vormen. Ten derde is het mogelijk dat het gebruikte codeerschema van Raz (2012) op basis van Hay (1995) niet voldoende was om de verschillen tussen de soorten humor te laten zien en te verklaren. Daarom is het misschien beter om in een toekomstige studie naar een ander codeerschema te kijken, dat duidelijker weergeeft wat een humoristische tweet is.

Een andere kanttekening bij dit onderzoek is dat er twee verschillende crisissen zijn onderzocht. De onderzochte crisissen zijn volgens Rosenthal en Kouzmin (1993) wel allebei uit de publieke sector, maar het kan problematisch zijn een gezondheidsdreigende met een sociaaldreigende crisis te vergelijken. Beide crisissen worden door verschillende factoren

beïnvloed, waardoor het onderzoek door andere factoren beïnvloed kan worden. Een factor kan misschien de veroorzaker van een crisis zijn. In de toekomst is het dus beter om twee sociaaldreigende of twee gezondheidsdreigende crisissen te vergelijken om betrouwbaardere uitspraken te kunnen doen over de soorten humor op verschillende tijdstippen bij een bepaalde soort crisis.

Nog een kanttekening die bij dit onderzoek geplaatst kan worden, is het enorme verschil in aantal onderzochte tweets per crisis. Bij de ebolacrisis waren in de tussenperiode meer humoristische tweets te vinden dan bij de vluchtelingencrisis. Dit zou kunnen samenhangen met het gegeven dat er bij de vluchtelingencrisis over het algemeen minder humoristische tweets te vinden waren. Dit zou echter ook te maken kunnen hebben met de bekeken periode. De resultaten zouden wellicht anders kunnen zijn als er in de toekomst andere tijdstippen bekeken zouden worden en alleen de media betrokken zou worden bij het bepalen van de periodes. Uit onderzoek van Mollema et al. (2015) blijkt dat de klassieke media bepalen wat op sociale media belangrijk is. Om het eindpunt van de tussenperiode te bepalen, moet er dus ook naar de klassieke media gekeken worden. Een andere verklaring voor de verschillen in het aantal tweets is dat de vluchtelingencrisis nog niet geëindigd is, waardoor de tussenperiode nog verandert en wellicht nog groter wordt. Het is dus goed mogelijk dat in dit onderzoek slechts een klein onderdeel van de tussenperiode van de vluchtelingencrisis bekeken is.

4.3 Eindconclusie

Hoewel er dus enkele kanttekeningen bij dit onderzoek geplaatst kunnen worden en het duidelijk is dat er meer onderzoek nodig is op het gebied van humor op Twitter tijdens een crisis, blijkt uit dit onderzoek dat bij verschillende soorten crisissen verschillende soorten humor in tweets te vinden zijn in een bepaalde periode. Humor kenmerkt zich dus tijdens een crisis op Twitter verschillend per crisis en periode. Bovendien zijn de afstand in tijd en de fysieke afstand van een crisis van belang bij het bekijken van humor op Twitter tijdens een crisis. De bevindingen van deze studie kunnen dus helpen bij het toekomstig onderzoek naar of er een gedifferentieerd aanpak nodig is bij het succesvol verwerken van een crisis.

5. Literatuurlijst

- Centers for Disease Control and Prevention. (2016). *Ebola (Ebola Virus Disease): Previous Case Counts*. Geraadpleegd op 11.03.2016 van <http://www.cdc.gov/vhf/ebola/outbreaks/2014-west-africa/previous-case-counts.html>.
- Eurostat. (2016). *Asylum and first time asylum applicants by citizenship, age and sex Monthly data (rounded)*. Geraadpleegd op 11.03.2016 van <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.
- Hay, J. (1995). *Gender and Humor: Beyond a Joke* (Master's thesis, Victoria University Wellington). Geraadpleegd op 24.02.2016 van <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.3.5937&rep=rep1&type=pdf>.
- Heverin, T., & Zach, L. (2010). *Microblogging for crisis communication: Examination of Twitter use in response to a 2009 violent crisis in the Seattle-Tacoma, Washington, area*. Seattle: ISCRAM.
- McGraw, A. P., Warren, C., Williams, L. E., & Leonard, B. (2012). Too Close for Comfort, or Too Far to Care? Finding Humor in Distant Tragedies and Close Mishaps. *Psychological Science*, 23(10), 1215-1223. doi:10.1177/0956797612443831.
- McGraw, A. P., Williams, L.E., & Warren, C. (2013). The Rise and Fall of Humor: Psychological Distance Modulates Humorous Responses to Tragedy. *Social Psychological and Personality Science*. doi: 10.1177/1948550613515006.
- Mollema, L., Harmsen, I.A., Broekhuizen, E., Clijnk, R., Melker, de H., Paulussen, T., ... Das, E. (2015). Disease Detection or Public Opinion Reflection? Content Analysis of Tweets, Other Social Media, and Online Newspapers During the Measles Outbreak in the Netherlands in 2013. *Journal of Medical Internet Research*, 17(5), e128.
- Noven, M. (2000). Humor in der Supervision. *Organisationsberatung – Supervision – Clinical Management*, 4, 375-392.
- Oxford English Dictionary. (2016). humour: Learner's Dictionary. In *Oxford Dictionaries – Dictionary, Thesaurus, & Grammar*. Geraadpleegd op 20.02.2016 van <http://www.oxforddictionaries.com/definition/learner/humour>.
- Palen, L., & Liu, S. B. (2007). Citizen Communications in Crisis: Anticipating a Future of ICT-Supported Public Participation. *Proceedings of the CHI 07*. San Jose.
- Raz, Y. (2012). Automatic humor classification on Twitter. *Proceedings of the 2012 Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Human Language Technologies: Student Research Workshop* (pp. 66-70). Association for Computational Linguistics.
- Rosenthal, U., Boin, A., Kleiboer, M., & Otten, M. (1998). Kernbegrippen en uitgangspunten. In *Crisis: Oorzaken, gevolgen, kansen* (pp. 12-14). Alphen aan de Rijn: Samsom.

- Rosenthal, U., & Kouzmin, A. (1993). Globalizing an Agenda for Contingencies and Crisis Management: An Editorial Statement. *Journal of Contingencies & Crisis Management*, 1(1), 1-12. doi:10.1111/j.1468-5973.1993.tb00001.x.
- Sreenivasan, N. D., Lee, C. S., & Goh, D. H. L. (2011). Tweet me home: Exploring information use on Twitter in crisis situations. In *Online Communities and Social Computing* (pp. 120-129). Berlin, Heidelberg: Springer.
- Takahashi, B., Tandoc, E. C., & Carmichael, C. (2015). Communicating on Twitter during a disaster: An analysis of tweets during Typhoon Haiyan in the Philippines. *Computers in Human Behavior*, 50, 392-398. doi:10.1016/j.chb.2015.04.020.
- Van der Goot, E. (2016, 02 februari). Dit moet u weten over het dieselschandaal van Volkswagen. *Nu.nl*. Geraadpleegd op 11.03.2016 van <http://www.nu.nl/volkswagen-schandaal/4131514/moet-u-weten-dieselschandaal-van-volkswagen.html>.
- Vluchtelingenwerk Nederland. (2016). Bescherming in Nederland. Geraadpleegd op 20.02.2016 van <http://www.vluchtelingenwerk.nl/feiten-cijfers/cijfers/bescherming-nederland>.
- World Health Organization. (2016). *Ebola situation report: 17 february 2016*. Geraadpleegd op 23.02.2016 van http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/204418/1/ebolasitrep_17Feb2016_eng.pdf?ua=1.

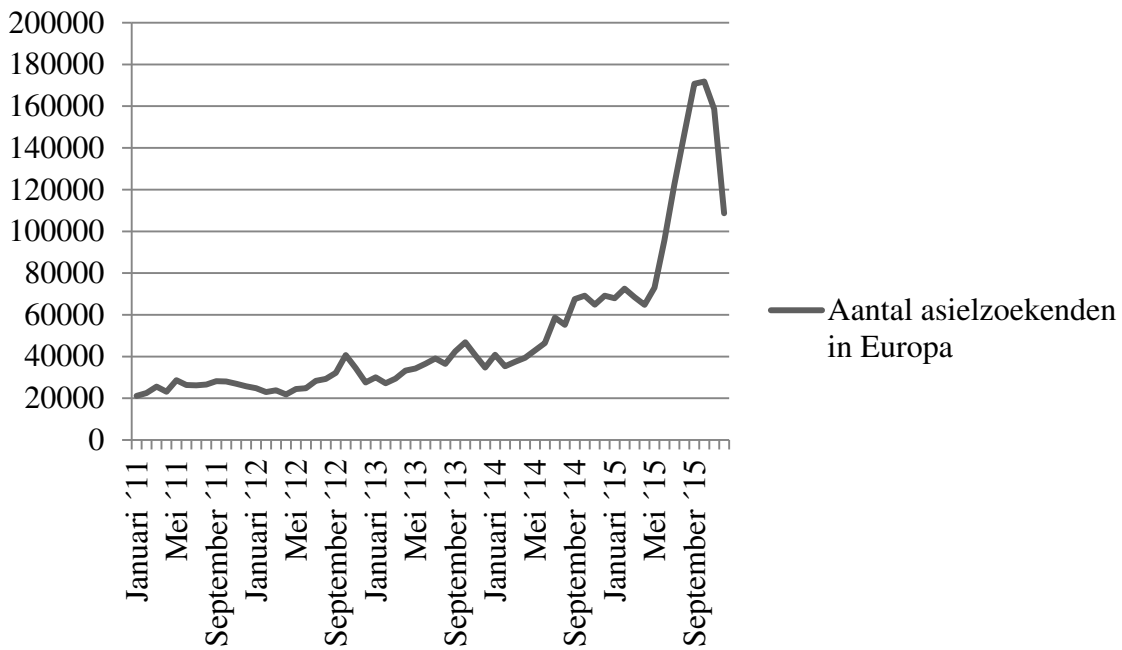
A. Bijlage

Tabel A.1 Aantal Ebola geïnfecteerde mensen per land ⁴

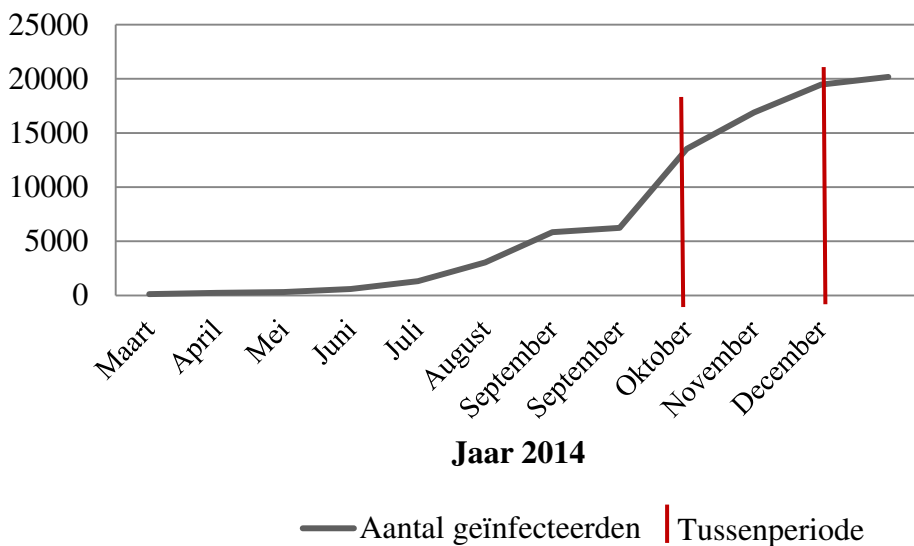
Tijdstip	Guinee	Liberia	Sierra Leone	Totaal
Maart 2014	112	8	0	120
April 2014	221	13	0	234
Mei 2014	281	12	16	309
Juni 2014	390	51	158	599
Juli 2014	460	329	533	1.322
Augustus 2014	648	1.378	1.026	3.052
22 september 2014	1.008	3.022	1.813	5.843
24 september 2014	1.022	3.280	1.940	6.242
Oktober 2014	1.667	6.535	5.338	13.540
November 2014	2.155	7.635	7.109	16.899
24 december 2014	2.597	7.862	9.004	19.463
31 december 2014	2.707	8.018	9.446	20.171

⁴ Volledige, gedetailleerde tabel te vinden op <http://www.cdc.gov/vhf/ebola/outbreaks/2014-west-africa/previous-case-counts.html> (Geraadpleegd op 11.03.2016)

Grafiek A.2 Aantal asielzoekenden in Europa (vanaf de Arabische lente) voor het jaar 2011 tot en met 2015⁵

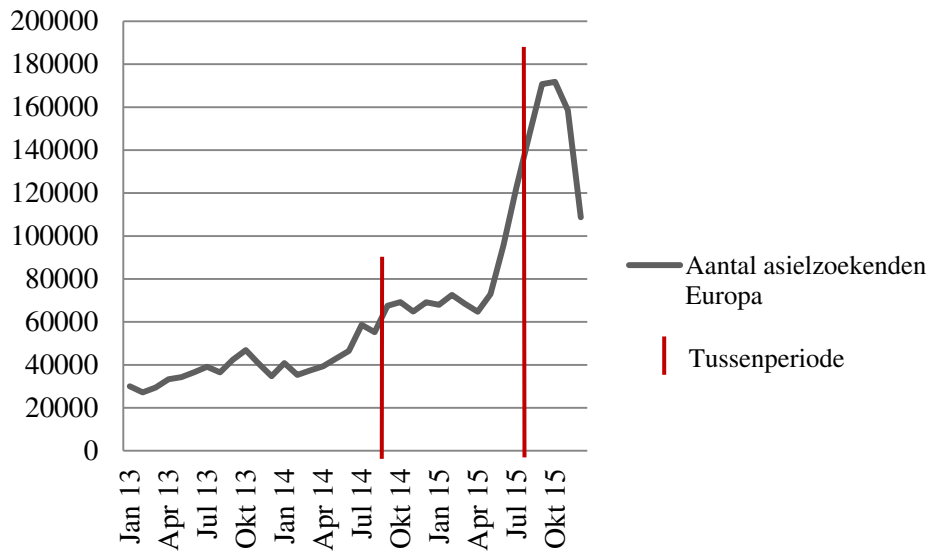

Grafiek A.3 Model onderzochte tijden op basis van het aantal geïnfecteerde mensen en het krantenartikel: ebolacrisis

⁵ Volledige, gedetailleerde tabel te vinden op <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (Geraadpleegd op 11.03.2016)

Grafiek A.4 Model onderzochte tijden op basis van het aantal asielzoekenden en het krantenartikel: vluchtelingencrisis

Figuur A.5 Analysemodel

Om te verduidelijken wat in dit onderzoek geanalyseerd zal worden is er een analysemodel bijgevoegd.

